

Anti-katolicisme

– den sidste acceptable fordom?

Ved et møde på Fordham University i New York debatterede akademikere og journalister, om der i en verden, som ønsker at være fordomsfri, findes en sidste fordom: anti-katolicismen.¹

Af Paul Baumann²

Eksisterer der antikatolicisme, specielt i medierne? Hvis der gør, hvordan kan man så skelne mellem legitim kritik af katolske emner og egentligt hykleri? Hvor vigtigt er det at forstå forskellen mellem antikatolske fordomme, antikatolsk stereotypi og faktisk diskriminering? Hvis vi kan definere og identificere anti-katolicisme, kan vi så sige noget om, hvilken skade den gør, og hvordan den kan afhjælpes?

Disse spørgsmål, der både er tornestrøede og samtidig så flygtige og vanskelige at få hold på, var netop dem, der blev taget op i McNally Amphiteatre den 24. maj 2002 ved en heldagskonference, der havde titlen "Anti-katolicisme: Den sidste acceptable fordom?" I begivenheden medvirkede mere end et dusin anerkendte akademikere og journalister, inklusive den populære romanforfatter og sociolog Andrew Greeley, William A. Donohue, den åbenhjertige formand for Catholic League for Religious and Civil Rights, og *New York Times* columnist og tidligere chefforrespondent for religiøse emner Peter Steinfeld.

Tilstedeværelsen af så velkendte offentlige personer, kombineret med den kraftige mediedækning af den da løbende skandale omkring det seksuelle misbrug af børn fra katolsk gejstlig side, førte en overvældende tilhørerskare til Universitetets Lincoln Center. De, der ikke kunne klemme sig ind i McNally salen, blev der sørget for i de nærliggende undervisningslokaler, hvor de kunne følge tingene via internt TV.

Begivenhedens organisatorer, Fordham's nye center for Katolske Studier under ledelse af teologiprofessor pater Mark Massa SJ og *Commonweal* magasinet, sammensatte programmet sidste efterår

¹ Artiklen er oversat af Käthe Lund og gengiver et referat i "FORDHAM for alumni, parents and friends of Fordham University", sommer 2002, årgang 35 nr.4.

² Paul Baumann er chefredaktør for *Commonweal Magazine*

med støtte fra John og Constance Curran. *Commonweal's* medvirken i konferencen var del af et forskningsprojekt med titlen "Amerikanske katolikker på det offentlige torv", som magasinet gennemfører med tilskud fra Pew Charitable Trusts.

Fordham's center for Amerikanske katolske Studier er en interdisciplinær bestræbelse for at sætte katolske spørgsmål og tanker på dagsordenen på en mere aktuel og planlagt måde på universitetet. Massa håber, at programmet vil fremme en dyberegående udforskning af de måder, på hvilke den katolske tradition og den amerikanske erfaring udfordrer hinanden. Hvert år vil centeret med støtte fra Curran familien være vært for en konference med et nationalt emne.

I betragtning af det daglige brag af overskrifter om skandalen om seksuelt misbrug var der bekymring for, at argumenterne om enkelthederne i denne krise kunne bringe deltagerne og tilhørerne på afveje.

Som det skulle vise sig, var denne frygt ubegrundet for en samtale, der rakte vidt og bredt, fra den antikatolske overbevisning hos Tom Paine og John Locke til den store betydning og indflydelse i medierne af katolikker som Cokie Roberts og Chris Matthews.

Til hjælp for orientering af tilhørerne, trak *Commonweal's* udgiver Margaret O'Brien Steinfels nogle linier op om det anliggende, der havde inspireret til konferencen. Findes der "forskandede stereotyper", der forhindrer katolikker i at komme til orde på en fair måde i den offentlige debat? I hvilket omfang er den offentlige debat om spørgsmål som abort og eutanasi fordrejede af fordomme mod kirken? Skandalen om seksuelt misbrug blev naturligvis berørt af næsten alle talere og var den uundgåelige baggrund for meget af det, der blev sagt. Som Fordham Universitets præsident p. Joseph O'Hare SJ sagde i sine velkomstbemærkninger, så er krisen en "slags Rorschach test. Enhver kan finde deri, hvad som helst de specielt vælger at se i den."

Formiddagens sessioner begyndte med historikeren fra Notre Dame universitetet John McGreevy, der skitserede den antikatolske historie, som han sagde var "uadskillelig fra dannelsen af De forenede Stater." Idet han bemærkede, at John Adams i 1821 havde beklaget sig til Thomas Jefferson over jesuiternes indflydelse, sporede McGreevy et skifte fra eksplicit religiøs og hovedsagelig protestantisk mistænksomhed overfor katolicismen i det 19. århundrede til dagens mere subtile, men af og til lige så heftige "kulturelle anti-katolicisme", som samler sig omkring temaer, der vedrører sex og køn så vel som indbyrdes modstridende verdslige og katolske tanker om menneskers frihed og selvbestemmelse. McGreevy fremførte det argument, at "en central antagelse af denne kulturelle anti-katolicisme er, at autonomi har forrang som et moralsk gode, og at 'abstrakte regler' ikke fyldestgørende kan lede det individ, der står overfor komplekse moralske beslutninger." Kvindebevægelsen og bøssebevægelsen har ifølge McGreevy "svækket katolsk troværdighed, måske dødeligt, på alle områder vedrørende sex."

McGreevy advarede katolikker mod at forveksle kritik med fordom, især i lyset af de biskoppelige fejltagelser, der afsløredes af den løbende skandale. Adspurgt om, hvilken forskel kulturel antikatolicisme gør, beklagede historikeren, at sådanne fordomme gør det svært for de ting, der er værdifulde i den katolske vision om samfundet og den menneskelige værdighed, at komme til at øve indflydelse på det større samfund.

Andrew Greeley var ikke uventet mere krigerisk. "Anti-katolicisme i dette land er så amerikansk som Thanksgiving, æbletærte à la mode og chokoladedrik med småkager," sagde han. På konferenceledselsens forespørgsel om en vurdering af, hvad de sociologiske data kan fortælle om samtidens anti-katolicisme, indrømmede Greeley, at han var "bestyrtet over omfanget af og det vedholdende i anti-katolske klichéer blandt amerikanere. Jeg ville have forventet, at de ikke var forsvundet, men jeg havde ikke ventet, at de ville være så gennemtrængende, som de er."

Greeley kom til disse konklusioner efter at have foretaget sin egen analyse, en ”pre-test i dybden”, hvortil han brugte en skemaundersøgelse af 550 ikke-katolske amerikanere. Næsten ingen andre undersøgelser af anti-katolicisme er blevet gennemført, bemærkede han.

”Den dårlige nyhed er, at flertallet af vore amerikanske medborgere har forudfattede meninger om os, der er meget lidt forskellige fra dem fra det 19. århundrede”, sagde han. Betydelige flertal fortsætter med at tro, at katolikker tilbeder Maria og helgenerne og simpelthen gør, hvad biskopper og paver siger, de skal. ”Tænk, om de var så heldige,” sagde Greeley spydigt. Flere end halvdelen tror, at katolikker ikke kan tænke selv. ”Den idé, at vi ikke kan tænke selv, har forfulgt mig og mange andre i vore universitets-år og er i sandhed forkasteligt bigotteri,” sagde sociologen.

Forfatter og journalist Gail Buckley bevidnede senere med en anekdote Greeley’s udsagn, idet hun mindedes, hvordan hun selv for nyligt var blevet udsat for religiøs anti-katolicisme. Mens hun talte med en fundamentalistisk protestantisk studerende i Citadel, et militærakademi i Syd Carolina, blev Buckley chokeret over at erfare, at nogle af de studerende ikke var ”bange for at sige, at de var anti-katolikker.”

Adskillige andre talere understøttede ligeledes Greeley’s foruroligende konklusion, især William Donohue og Kenneth Woodward, *Newsweeks* langvarige religions-redaktør. ”Jeg er bekymret, når uenighed springer over i ringeagt, forklejning til fornærmelse,” sagde Donohue, hvormed han forklarede, hvad det er, Catholic League har imod dét, der sker i medierne. Donohue er naturligvis bedst kendt for sine opsigtsvækkende kampagner mod påstået unfair eller ukorrekt fremstilling af katolicisme i TV shows som *Nothing Sacred* eller kontroversielle film såsom *Priest*.

I en vis forstand var journalist-veteranen Woodward den mest medie-kritiske. Ja, anti-katolicisme eksisterer, sagde han. Han gav en kortfattet definition. ”Det er uvilje mod, hvad der er katolsk, både det virkelige og det forestillede. Det er den slags, man genkender, når man ser det.”

Til tilhørernes store fornøjelse identificerede Woodward ”akademikere og deres uægte børn i de sludrende undervisningslokaler” som særligt modtagelige for sådanne fordomme. Han udpegede TV programmer og adskillige publikationer, især *New York Times*’ dækning af skandalen omkring de seksuelle misbrug som dem, der afslørede en sådan fordom. ”*Times* evangeliserer et fuldstændig verdsligt verdenssyn, som udvisker alt – endog i New York City – hvad der ikke passer med dette perspektiv,” sagde han.

Times, især dets menings- og debatsider, blev udsat for gentagne dragt prygl fra såvel panelet som tilhørerne.

Dog var ikke alle dagens talere overbeviste om, at anti-katolicisme var hverken så let at definere eller så gennemtrængende, som nogle synes. Der var de tidligere journalister Paul Moses og Mark Silk og den lærde Alan Wolfe fra Boston College, der rejste debatten med Woodward og Greeley. Moses, en tidligere *Newsday* redaktør, tilskrev meget af det, der opfattes som fordomme, til simpel uvidenhed og til nyhedernes konflikt-drevne natur. Efter Moses’ vurdering har evangeliske protestanter og muslimer meget mere at klage over, end katolikerne har.

”Enhver diskussion om nyhedsmedierne burde begynde med den forståelse, at vi katolikker er med i en lang række af forurettede parter,” sagde han. ”Redaktører, reportere og kolumnister forklarer ofte den katolske kirke ud fra, hvordan dens synspunkter adskiller sig fra deres. Men så er det jo sådan, at journalister har tilbøjelighed til at forklare alting på den måde.”

Mark Silk, direktør for Center for studier af religion og det offentlige liv ved Trinity College i Hartford, Connecticut, tilskyndede katolikker til at se tingene i et bredere, mindre forsvarspræget perspektiv. ”Set fra det jødiske perspektiv kan problemet om anti-katolicisme synes knap så alvorligt,” sagde han. ”Når alt kommer til alt,” sagde han spøgende, ”så er der en milliard katolikker i verden i

dag i modsætning til 15 millioner jøder. Jeg må sige, at vi godt ville acceptere en rimelig mængde anti-semitisme til gengæld for et sådant antal.”

Ligesom Moses observerede Silk, at ”kirken har tilbøjelighed til at se bedre ud i de verdslige mediers øjne, når den står for synspunkter, som medierne finder værdige: eftergivelse af gæld, hjælp til de undertrykte, arbejde for fred.” Når kirken kommer i konflikt med den kulturelle eller politiske konsensus, så vil den, ligesom andre grupper, betale en pris herfor. Derudover forventes kirken som en stor og magtfuld institution at være i stand til at absorbere en stor del kritik. Som en stor og magtfuld institution, som prøver at øve indflydelse på den offentlige debat og politik, bør kirken undersøges omhyggeligt.

Allan Wolfe, der er direktør for Boisy Center for Religion and American Publik Life ved Boston College, gav også udtryk for skepsis, hvad angår alvoren i nutidens anti-katolicisme. Han hævdede, at den måde, amerikanere i dag forstår og praktiserer religion på, ikke længere giver grobund for religiøst bigotteri. For det første skifter et stort antal amerikanere kirke og endog tro. Den kendsgerning gør det sandsynligt, at amerikanere vil forblive meget tolerante overfor andre trosretninger, om det så blot er, fordi disse trosretninger en dag kunne blive deres egen. For det andet så er amerikanere - på trods af vort ry som en religiøs nation - teologisk set uvidende. Religion er en følelsesmæssig og social erfaring for de fleste, ikke en intellektuel. Som følge deraf er de dogmatiske stridigheder, der engang fyrede op under protestantisk-katolsk fjendskab, ikke længere et tema. For det tredje er amerikanere bemærkelsesværdigt ikke-fordømmende, især hvad angår sager så personlige som religion. Endelig har blandede ægteskaber og social mobilitet opad omdannet katolicismen fra at være et ghettoiseret samfund til at være en velstående nabo. ”Det er en ny verden,” konkluderede Wolfe. ”Det er en verden, tror jeg, hvor katolikker med rette har indtaget deres plads som en af Amerikas store religioner.”

Et panelmedlem, som bragte et skarpt nyt perspektiv ind i diskussionen, var Daniel Callahan, en fremstående filosof og bio-etiker. Callahan, der engang var *Commonweal* redaktør, beskrev sig selv som frafalden katolik, der ikke desto mindre fortsat holder af kirken og føler stærkt for, at religiøse synspunkter burde der lyttes til, mens samfundet forsøger at forholde sig til den genetiske manipulerings mysterier. Det akademiske og videnskabelige samfund er imidlertid ofte ”voldsomt fjendtlig mod religion,” advarede han.

”Man ville ikke kunne – man ville virkelig ikke slippe godt fra at være et pro-life menneske ved Harvard Medical School under nogen form, medmindre man absolut ville holde det for sig selv og behandle det som en privat religion,” sagde Callahan. I den videnskabelige verdens elite betragtes fundamentalistisk protestantisme og katolicisme som fjender af oplysning og fremskridt. Callahan karakteriserede dette som ”en ny slags anti-katolicisme.”

Ved dagens slutning kunne man roligt sige, at deltagerne gik bort med et godt greb om anti-katolicismens historie i De forenede Stater så vel som adskillige gode arbejds-definitioner på, hvordan nutidig anti-katolicisme ser ud og lyder. Noget, der ligner fordom kan være blot lidt mere end uvidenhed eller sjuskeri, eller kan endog være en præcis vurdering af katolicismens uundgåelige konflikter med den bredere kultur. ”Anti-katolicisme er ikke altid had og fordom,” bemærkede Kenneth Woodward. ”Udfordringen for enhver tradition, der hævder at være kristen, er at være udsat for modvilje af de rigtige årsager. Fra dette synspunkt er nogle anti-katolske fordomme ikke blot acceptable, men velkomne.”

Georgetown University historikeren Elizabeth McKeown, som sad i panel sammen med McGreevy og Greeley, berørte samme tanke. McKeown sagde, at katolicismens særlige måde at opfatte og hellige virkeligheden på, altid har ”hjemsogt” det protestantiske og verdslige Amerika. Mange af historierne om heltene fra 11.september-angrebet på World Trade Center, bemærkede hun, havde været dybt katolske i deres karakter og tone, når man gjorde en højtid ud af fundet af relikvier og

andre minder, dødens drama og de helliges samfund,” sagde hun. ”Det er ikke så dårligt at hjemsege en kultur,” sagde hun.

Idet hun hentydede til den følgende seksuelle misbrugs krise, var hendes bud, at ”Dét, der sker for tiden er, at vi ikke har ret megen kontrol over den hjemsegelse.”

”Når den offentlige ikonografi og grammatik skifter så hurtigt, hvordan kan man så fastholde en samtale på dette støjende offentlige torv og – ganske særligt – hvordan kan man tale med visdom om anti-katolicisme i denne by?”

Man kunne påstå, at en måde at gøre dette på blev fundet netop denne dag i McNally Amphiteatre en fredag i maj.

[Klik her for at komme tilbage til forsiden](#)